Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

12.5.2026

VN/6094/2026
VN/6094/2026-SM-26

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sisäministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio)

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio). Sisäministeriön poliisiosasto on osallistunut sosiaali- ja terveysministeriön uhkan arvio -työryhmään, jonka työtä on hyödynnetty kyseisessä hallituksen esityksessä. Työryhmässä on tehty tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön välillä. Sisäministeriö lausuu asiasta seuraavasti:

Yleistä

Esityksen tavoite on tiedonvaihdon esteiden purkamisen kautta lisätä viranomaisten mahdollisuuksia ehkäistä ja estää väkivaltaa sekä lisätä poikkihallinnollista yhteistyötä. Lisäksi tavoite on parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden oikeusturvaa ja turvallisuutta mahdollistamalla palvelunantajille oikeus ilmoittaa työntekijöihin työtehtävien vuoksi kohdistuneista rikosepäilyistä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi asiakastietolain 62 §:ää siten, että siinä säädettäisiin nykyisen oma-aloitteisen ilmoitusoikeuden lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon velvollisuudesta antaa poliisille tietoja oma-aloitteisesti tietyin edellytyksin sekä velvollisuudesta luovuttaa poliisille välttämättömiä tietoja pyynnöstä. Lisäksi esitetään uutta 62 a §:ää, joka mahdollistaisi, että palvelunantaja voisi salassapitosäännösten estämättä työntekijänsä pyynnöstä ilmoittaa poliisille välttämättömät tiedot kyseiseen työntekijään kohdistuneesta rikosepäilystä säädetyin edellytyksin.

Sisäministeriö nostaa esiin, että esityksen taustalla on eduskunnan hyväksymä hallintovaliokunnan kannanotto, jonka mukaan eduskunta edellyttää tämän lainsäädännön valmistelua (ks. EK 11/2022 vp, HaVM 19/2021 vp). Asiakastietolain 62 § säädettiin perhe- ja lastensurmien ennalta estämiseksi (ks. HE 333/2014 vp). Hallintovaliokunta selvitti vuonna 2021, miten kyseisen sääntelyn toimeenpano on sujunut. Selvityksen perusteella valiokunta totesi, että tiedonkulussa on kehitettävää. Valiokunnan mukaan tiedot pitäisi voida luovuttaa poliisin pyynnöstä, ja ellei tietojen luovutus keskeisten oikeushyvien, hengen ja terveyden suojelemiseksi toimi, on välttämätöntä velvoittaa viranomaiset tietojen luovuttamiseen lainsäädäntöä muuttamalla (ks. HaVL 24/2021 vp).

Sisäministeriön näkemyksen mukaan esityksen tavoite on erittäin tärkeä sen kannalta, että poliisi pystyisi turvaamaan entistä paremmin ihmisten henkeä ja terveyttä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan esityksen mukainen lainsäädännön muutos on keskeinen uudistus poliisin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon välisen tiedonvaihdon ja yhteistyön kannalta. Sisäministeriö pitää välttämättömänä, että poliisilla olisi mahdollisuus saada tietoa uhka-arvioiden tekemiseksi sosiaali- ja terveydenhuollosta myös pyynnöstä ja että sääntely olisi osittain velvoittavaa. Tällöin poliisilla olisi nykyistä parempi mahdollisuus estää vakavia henkeä ja terveyttä uhkaavia rikoksia. Tiedonsaanti pyynnöstä mahdollistaisi myös sen, että poliisi voisi pyytää välttämättömiä lisätietoja saatuaan ensin oma-aloitteisen ilmoituksen kautta tiedon mahdollisesta väkivallan uhasta. Uhka-arvioiden avulla poliisi on estänyt muun muassa perhesurmia ja joukkosurmia. Ainakin osa tapahtuneista vakavista väkivallanteoista olisi niin ikään voitu estää, jos poliisi olisi saanut niihin liittyvistä signaaleista etukäteen tiedon.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sisäministeriö PL 26 00023 Valtioneuvosto	 Kirkkokatu 12 Helsinki	 0295 480 171 +358 295 480 171		 kirjaamo.sm@gov.fi www.intermin.fi

Voimassa oleva laki mahdollistaa kuitenkin ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuollon oma-aloitteisen tie-donluovutuksen eikä ole velvoittavaa, mikä jättää vastuun tietojen luovuttamisesta ja luovuttamisen harkinnasta kokonaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnalle.

Tietojen antamisvelvollisuuden rajaus

Sisäministeriön näkemyksen mukaan esitys on hyvin valmisteltu. Sisäministeriö nostaa kuitenkin esiin, että lakiehdotuksen 62 §:n 2 momentin tietojen antamisvelvollisuuden rajaus vain rikoslain (RL) 21 luvun rikoksiin, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta, jättää ulkopuolelle vakavia rikoksia, joita koskevista aikeista sosiaali- ja terveydenhuollossa voidaan saada signaaleja. Tällaisia ovat mm. seksuaalirikokset (RL 20 luku), mukaan luettuna raiskausrikokset, törkeä ryöstö (RL 31:2), vapaudenriistot (RL 25:1 ja RL 25:2) ja panttivangin ottaminen (RL 25:4). Sisäministeriö esittää harkittavaksi, että jatkovalmistelussa selvitettäisiin huolellisesti mahdollisuutta ottaa 2 momentin rajaukseen mukaan myös edellä mainitut rikokset. Lisäksi sisäministeriö nostaa esiin, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä ei välttämättä ole kykyä arvioida eroa esimerkiksi lievän pahoinpitelyn ja perusmuotoisen pahoinpitelyn välillä. Tältä osin sisäministeriö tuo esiin, että on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuolto sekä poliisi tekevät yhteistyötä, ja sosiaali- ja terveydenhuollosta voitaisiin kysyä matalalla kynnyksellä yleisluontoisesti neuvoa poliisilta vaikeissa tulkintatilanteissa paljastamatta salassa pidettäviä tietoja. Yhteistyön ja koulutuksen merkitys on suuri.

Ilmoituskynnys

Sisäministeriö esittää harkittavaksi, että ilmoituskynnyksiä arvioitaisiin jatkovalmistelussa vielä tarkasti. Esitetyn asiakastietolain 62 §:n 1 ja 2 momenttien ”syytä epäillä” -kynnys vastaa esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 3 §:ssä säädettyä kynnystä, jonka kannalta rikoksen epäillään tapahtuneen, jolloin kohdehenkilö on rikoksesta epäilty. Poliisilain (872/2011) 5 luvussa, jossa säädetään rikoksen estämisestä eikä rikos siis vielä ole tapahtunut, käytetään puolestaan kynnyksenä ”voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän”, jolloin henkilöä ei vielä epäillä rikoksesta. Sisäministeriö nostaa esiin, että tätä kynnystä voitaisiin harkita myös asiakastietolain 62 §:n 1 ja 2 momentteihin, koska niissä on niin ikään kysymys rikoksen ennalta estämisestä eikä vielä toteutuneesta rikoksesta, eli rikosta ei vielä epäillä. Lainsäädännön konsistenssin vuoksi kynnyksistä olisi tarpeen säätää saman systematiikan mukaisesti. Tällä voi olla vaikutusta myös lain tulkintaan. Sisäministeriön näkemyksen mukaan on selvää, että kynnyksestä riippumatta tulkinta ei ole helppoa, minkä vuoksi sisäministeriö korostaa tältäkin osin tulevan koulutuksen tärkeyttä sekä poliisissa että sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Kansliapäällikkö Matti Sarasmaa

Asiantuntija Ella Stenroos

Jakelu STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

VN/6094/2026-SM-26

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Stenroos Ella 913581558	Sarasmaa Matti 91347171X
2026-05-12	2026-05-12